

DERLEME / REVIEW

Fizyoterapi ve Rehabilitasyonun Mesleki Gelişim Tarihçesi*Professional Development History of Physical Therapy and Rehabilitation*

Filiz CAN, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara

Kabul tarihi/Accepted: 24.09.2016**İletişim/Correspondence:****Filiz CAN**, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Samanpazarı, Ankara**E-posta:** filiz.can@gmail.com**Özet**

Fizyoterapistlerin, mesleğin tarihçesini ve ilk günlerden beri toplum sağlığına olan katkılarını bilmeleri, mesleğin bundan sonraki hedeflerini belirlemeleri açısından oldukça önemlidir. Fizyoterapinin mesleki tarihçesi oldukça eskilere dayanmasına rağmen, modern anlamdaki tarihçe 19. yüzyılda İngiltere ve Amerika'da başlamıştır. Bu yüzyılın başında gelişen polimyelit epidemisi ve 1. Dünya Savaşı, modern fizyoterapi mesleğinin başlamasını sağlayan önemli nedenler olmuş ve mesleğin gelişimi ortopedistlerin yardımı ile gerçekleşmiştir. 19. yüzyılın sonlarına doğru teknolojinin gelişimi ve küresel ölçekteki etkileri sonucu, fizyoterapi alanındaki gelişmeler hızlanmıştır. Klinik uygulamalarda ortaya çıkan gelişimi, meslekte özelleşme, kanıta dayalı bilimsel çalışmalar ve akademik yapılanmalar takip etmiştir. Günümüzde fizyoterapistler, 112 üye ülke ve 360.000'den fazla üyesi olan Dünya Fizyoterapi Konfederasyonu (WCPT) çatısı altında toplanmıştır. WCPT bünyesinde, fizyoterapide farklı özelleşme alanlarını gösteren 12 dünya derneği bulunmaktadır. Bugün fizyoterapistlerin, bir çok ülkedeki eğitim seviyesi, bilimsel yeterlilikleri, mesleki yetki ve sorumlulukları oldukça yüksektir ve yükselmeye devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fizyoterapi, Fizyoterapinin Tarihçesi, Fizyoterapi Mesleği, Fizyoterapide Özelleşme Alanları, Dünya Fizyoterapi Konfederasyonu (WCPT).

Abstract

Knowing the professional history of the physical therapists and their contributions to the public health from the very beginning of this history is very important in establishing their professional targets. Modern physical therapy has begun in the 19th century in USA and UK, although based on the professional history of physical therapy is quite old. Polio outbreak and First World War at the early part of the 19th century have been the most important reasons for initiating the professional physiotherapy and the development of the physical therapy has been established with the help of orthopedic surgeons. Towards the end of the 19th century, development of the physical therapy profession has got rapid advances due to explosion of technology and events that had an effect on a global scale. Development in clinical practice has been followed by professional specialization in physical therapy, evidence-based scientific researches and academic degrees. Currently, physical therapists are gathered under the roof of World Confederation Physical Therapy (WCPT) which has 112 member countries and more than 360,000 members all over the world. WCPT involves 12 world associations representing various specialization fields in physical therapy. Nowadays, education in many countries and professional scientific qualifications, powers and responsibilities of the physical therapists are very high and continuing to rise.

Keywords: Physical Therapy, History of Physical Therapy, Physical Therapy Profession, Specialization In Physical Therapy, World Confederation of Physical Therapy (WCPT).

Giriş

Dünyada fizyoterapi mesleğinin temelleri ilk önce Avrupa'da başlamış; ancak modern fizyoterapi, Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmıştır. Daha sonraki mesleki gelişim ise, meslektaşların bir çatı altında mesleki yapılanmaları ve dernekleşmeleri ile oluşmuştur. Örneğin, profesyonel anlamda fizyoterapi mesleğine ait ilk dernekler, İsveç'te 1813'te, Hollanda'da 1889'da, İngiltere'de 1894'te, Finlandiya'da 1908'de ve Danimarka'da 1918'de kurulmuştur. Aynı şekilde Fransa ve Almanya gibi diğer Avrupa ülkelerinde de mesleki dernekleşmeler bunlardan hemen sonra kurulmuştur.

Buna karşılık Amerika, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda, Hong-Kong ve Japonya gibi ülkelerde mesleki yapılanmalar ve dernekleşmeler, Avrupa'daki ülkelere göre daha geç olduğu halde, meslekte akademisyenlik ve kanıta dayalı bilimsel araştırmalar daha erken dönemde başlatılmıştır. Örneğin Amerika Fizyoterapi Derneği (*American Physical Therapy Association =APTA*) 1921 yılında kurulmuştur. Avustralya'da 1908 yılında kurulan Avustralya Masaj Derneği'nden sonra Avustralya Fizyoterapistler Derneği'nin kuruluşu 1939 yılında gerçekleşmiştir. Kanada Fizyoterapistler Derneği ise 1946 yılında kurulmuştur.

Bununla beraber, Dünya Fizyoterapi Konfederasyonunun (*World Confederation of Physical Therapy=WCPT*) kurulması ile, gelişmiş ülkelerdeki mesleki ilerlemeler, yeni uygulamalar ve bilimsel araştırmalar tüm ülkelerdeki fizyoterapistler tarafından paylaşılmış; bir çok ülkede mesleki hak ve yetkilerin sınırları ve akademik yapılarının içeriği belirlenmiştir (*American Physical Therapy Association [APTA], 2016; World Confederation of Physical Therapy [WCPT], 2016*).

Fizyoterapi Mesleğinin Eski Tarihçesi

Dünyada fizyoterapi mesleğinin tarihçesi oldukça eskidir. M.Ö. 460'lı yıllarda, önce Hipokrat, daha sonra Galen, masaj, manuel terapi teknikleri ve hidroterapiyi hastaların tedavisi için ilk uygulayan kişiler olarak tarihe geçmişlerdir. 18. yüzyılda ortopedi biliminin gelişmesinden sonra, eklemlerin sistematik egzersizlerinde kullanılmak üzere Avrupa'da başta İsveç, Norveç, Hollanda ve Almanya gibi ülkelerde sağlığı artırmak amacıyla tıbbi masaj ve bazı jimnastik hareketleri kullanılmaya başlanmıştır (Bakewell, 1997).

“Fizyoterapi mesleğinin tarihçesi oldukça eskilere dayanmaktadır.”

Son yıllara kadar fizyoterapinin profesyonel tarihçesinin 1894 yılında, jimnastik tedavisi ile ilgili eğitim almış bir grup hemşirenin İngiltere'de İngiliz Fizyoterapistler Derneği'ni (*Chartered Society of Physiotherapy*) kurması ile başladığı düşünülmüştür (Chartered Society of Physiotherapy, 2008). Ancak Dr. MacDonald, bu dernekten önce İsveç'te 1813 yılında “Royal Merkez Jimnastik Enstitüsü'nün (*Royal Central Institute of Gymnastics*) kurulduğunu ve 1865 yılından itibaren buranın “Tıbbi Jimnastik Enstitüsü” ve buradan yetişenlerin de “Tıbbi Jimnastikçi” olarak isimlendirildiğini ortaya koymuştur. Bu dönemde, bu tedavi şekli ve bunu uygulayan orijinal fizyoterapistler (tıbbi jimnastikçiler) çok popüler hale gelmiş; ancak bu durum geleneksel hekim topluluğu tarafından tepkilere neden olmuştur. Bu nedenle bu yöntem (tıbbi jimnastik ve manuel terapi), zaman içinde baskılanarak unutturulmuştur (Eugene Physical Therapy, 2016). İsveç'li bazı fizyoterapistlerin 1894'de İngiltere'ye göç

etmesiyle masaj ve jimnastik tedavisi özellikle Londra'da çok popüler olmuş ve aynı yıl jimnastik tedavisi konusunda eğitim almış 4 hemşire, İngiltere Fizyoterapistler Derneği'ni kurmuştur (Chartered Society of Physiotherapy, 2008; Knox, 2008; Reed, 2008).

Fizyoterapinin Başlangıç Dönemi (1900- 1940)

Fizyoterapi-rehabilitasyondaki en önemli ilerleme, 19. yüzyıl ile başlamıştır. 19 yüzyılın başında, Amerika Birleşik Devletlerinde başlayan Poliomyelit (çocuk felci) epidemisi sonucu Amerika'lı ortopedistlerin, fiziksel yetersizliği olan poliomyelitli çocukları tedavi etmeye başlamaları, fizyoterapistlik mesleğinin gelişiminde büyük bir çığır açmıştır. Bu dönemde ortopedistler, ameliyat ettikleri veya konservatif olarak tedavi ettikleri bu çocukların fiziksel eğitimleri ve egzersizleri için bazı hemşireleri ve öğrencileri görevlendirmeye başlamışlardır. Çocuklara fiziksel egzersiz yaptıran bu görevlilere orijinal olarak ilk mesleki yardım, ortopedist M. Sanderson'dan gelmiş; daha sonra diğer ortopedistler de bu yardıma katılmışlardır. Ortopedistler ile bu sağlık görevlileri arasındaki mesleki yardımlaşma, fizyoterapistlik mesleğinin temel taşlarını oluşturmuştur. İlk fizyoterapi okulu, 1. Dünya Savaşı sırasında 1914'de, Washington D.C.'de, Walter Reed Ordu Hastanesi'nde (*Walter Reed Army Hospital*) açılmıştır (Resim 1).

“Fizyoterapi-rehabilitasyondaki en önemli ilerleme 19. yüzyılda poliomyelit epidemisi ile başlamıştır.”

Aynı yıl (1914), Amerika Birleşik Devletleri, Oregon Eyaleti Portland'da Reed Koleji (*Reed Collage*) açılmıştır. Reed Koleji'nden mezun olan ve fizyoterapi uygulayan bu görevlilere, 1918 yılından itibaren “Fiziksel rekonstrüksiyon görevlisi” veya “Rekonstrüksiyon yardımcısı” ünvanı verilmiştir. Bu ünvanı ilk alan kişi, Mary McMillan (1918) olmuştur. Bu tanımlamadan sonra daha fazla “Fiziksel rekonstrüksiyon görevlisi” yetiştirmek üzere, M. Sanderson başkanlığındaki bazı ortopedistler, ülke çapında kullanılmak üzere daha kapsamlı ve organize bir “Özel eğitim ve acil yardım programı” planlamışlardır. Bu amaçla farklı şehirlerde 7 program düzenlemişler ve bu programlardan mezun olan 800 kişiye bu ünvanı vermişlerdir. 1916'da artan çocuk felci

Resim 1. Ordu Hastanelerinde Savaş Yaralıları İçin Yapılan Fizyoterapi Uygulamaları

salgını sırasında Fiziksel rekonstrüksiyon görevlilerine olan ihtiyaç artmış ve bu görevlilerin uyguladıkları tedavilerin içeriği de gelişmiştir. 1917-1918 yılları arasında savaşta yaralanan askerler için fizyoterapi oldukça yoğun bir şekilde uygulanmıştır. Bu dönemde uygulanan tedavi, "Rehabilitasyon tedavisi" olarak kabul edilmiş ve "Fiziksel rekonstrüksiyon görevlileri", poliomyelitli çocuklar ve savaş sırasında yaralanan askerlerin fiziksel fonksiyonlarını restore etmek üzere çeşitli şehirlerdeki hastanelerin özel bölümlerinde ve "Fiziksel Rekonstrüksiyon Birimleri"nde istihdam edilmişlerdir (Washington University School of Medicine, St. Louis, Missouri, Bernard Becker Medical Library, 2016) (Resim 2).

Resim 2. Poliomyelitli Çocuklara Uygulanan Fizyoterapi-Rehabilitasyon

1920'lerde çocuk felci salgını ile artmış olan fizyoterapist ihtiyacı, tedavi tekniklerinde daha büyük bir çığırın açılmasına neden olmuştur. Fizyoterapide ilk araştırma makalesi, 1921'de Amerika Birleşik Devletleri'nde "The PT Review" isimli dergide basılmıştır. Ayrıca, aynı yıl (1921), Mary McMillan daha sonra adı APTA olarak değişen Fizyoterapi Derneği'ni kurmuştur. Mary McMillan'dan sonra bu derneğin ilk üyesi Emma Vogel (1922) olmuştur. APTA'nın 1921'deki kuruluşunda üye sayısı 245 iken, 1930'ların sonunda üye sayısı 1000'e ulaşmıştır. Derneğin kurulması, profesyonel fizyoterapi programlarının üniversitelerdeki eğitim standartları için bir dönüm noktası olmuş ve bu programların ulusal bir organ tarafından akredite edilmesini sağlamıştır (Wharton, 1991).

Savaş sonrası meslekte olan gelişmeler sonucunda, 1930'da Amerikan Fizyoterapi Derneği'nin tüzüğünde fizyoterapinin tanımı yeniden düzenlenmiş ve fizyoterapi "Elektroterapi veya hidroterapi ile masaj ve terapik egzersizlerin birlikte kullanımı" şeklinde tanımlanmıştır (APTA, 2016).

Fizyoterapinin Gelişme Dönemi (1940-1980)

Modern fizyoterapinin temelleri, 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra, özellikle sonlarına doğru, küresel

ölçekte etkiye sahip olaylar sonucunda sağlanmıştır. Bu dönem, mesleki gelişmeler açısından "Fizyoterapinin hızlı gelişme dönemi" olarak isimlendirilmiştir. 1940'lara kadar fizyoterapistler genel olarak egzersiz, masaj ve traksiyon üzerine dayalı bir tedavi programı uygulamışlar; 1940'lardan sonra kas kuvvetlendirme için yeni ve özel teknikler geliştirmeye başlamışlardır. 1950'lerde ise, özellikle İngiliz Kraliyet Topluluğu'na bağlı ülkelerde (İngiltere, İrlanda, Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada), ortopedik hastalara yönelik olarak omurga ve ekstremitte eklemleri için manipulatif tedavi yöntemlerini kullanmaya başlamışlardır. Fizyoterapide manipulatif tedavi yöntemlerinin yeniden gündeme gelmesi ve kliniklerde kullanılmaya başlanması, fizyoterapi mesleğinin gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur (Bialosky, Simon, Bishop ve George, 2012; MacDonald, 2013; McKenzie, 1990; McKenzie, 2002).

Fizyoterapistler, daha sonraki dönemde ortopedi hastalarının yanısıra, rehabilitasyon merkezlerindeki diğer hastalar için de rehabilitasyon uygulamalarına yönelmişlerdir. Diğer uzman hekimlerle iletişime geçerek, periferik vasküler hastalıkların tedavisinde birlikte çalışmışlar ve solunum problemi olan hastalara göğüs fizyoterapisi uygulamaya başlamışlardır.

1940'lardan sonra, klinik çalışmalara ilave olarak fizyoterapide bilimsel araştırma konusuna yönelmişler ve kongreler yapmaya başlamışlardır. Yaptıkları çalışmaları da APTA'nın düzenlediği kongrelerde sunmuşlardır (Moffat, 1996).

Fizyoterapistler 1950'de Avustralya'daki Queensland Üniversitesi'nde (*University of Queensland- Melbourne*) ilk akademik ünvanlarını almışlardır. 1950'lerin sonuna doğru, hastaneler ve hastanelerdeki farklı servislerin yanı sıra, ayakta gelen hastaların tedavi edildiği ortopedi kliniklerinde, okullarda, kolej veya üniversitelerin sağlık merkezlerinde, geriatri merkezlerinde, rehabilitasyon merkezlerinde ve tıp merkezlerinde de görev almışlardır. Aynı dönemde, üniversitelerde ve araştırma laboratuvarlarında araştırmacı olarak çalışmaya başlamışlardır.

İngiltere'de 1973'de yayınlanan "McMillan Raporu" ile fizyoterapistlerin, tedavinin şekline ve süresine karar verebilecek yeterlilikte ve mesleki otonomiye sahip oldukları; bu nedenle fizyoterapi programının içeriği, süresi ve taburculuk kararının onlara ait olması gerektiği kabul edilmiştir. Resmi olarak kabul edilen bu karar, 1977 yılında da fizyoterapistler için yasal sorumluluk haline getirilmiştir. Aynı yıl, fizyoterapistlerin özel ilgi alanlarında (ortopedi, nöroloji, pediatri, kardiyo-loji, göğüs, geriatri gibi) özelleşmeleri veya uzmanlık yapmaları sağlanmıştır.

1976 yılında Avustralyalı fizyoterapistler, hastalar için "ilk başvuru mercii olma" (*direct access*) hakkını elde etmişler ve dünyada ilk kez bu hakkı elde eden fizyoterapistler olarak daha sonra bir çok ülkeye örnek olmuşlardır.

1980'lerden başlayarak fizyoterapistler, fizyoterapi ve rehabilitasyonun özelleşme alanlarında yaptıkları (ortopedik rehabilitasyon, nörolojik rehabilitasyon, pediatrik rehabilitasyon, geriatik rehabilitasyon, kardiyopulmoner rehabilitasyon, kadın sağlığı, sporcu sağlığı, el-mikrocerrahi, protez-ortez, onkoloji, ağrı) lisansüstü eğitimlerin yanı sıra; fizyoloji, anatomi, nörofizyoloji, nöroanatomi, biomekani,

kinzyoloji, biyomühendislik ve nörobilim gibi konularda da lisansüstü eğitim yapmaya başlamışlardır.

1980'lerde tıp ve sağlık bilimlerinde bilgisayar kullanımının yaygınlaşması sonucu, rehabilitasyonda teknolojiye dayalı önemli gelişmeler kaydedilmiş ve fizyoterapi alanında büyük ilerlemeler olmuştur.

1980'lerde, WCPT, Afrika dahil tüm ülkelerde fizyoterapi lisans eğitim programının, üniversite veya bu seviyede en az dört yıl süre ile verilmesini ve bağımsız olarak onaylanıp akredite edilmesini önermiştir. Aynı yıllarda WCPT, fizyoterapistlerin dört yıllık lisans eğitim programlarının standartları için bir kılavuz çıkarmış ve meslekteki etik ilkeleri belirlemiştir. WCPT ayrıca, fizyoterapistlerin yaşadığı ülkeye bakmaksızın, mesleklerini bağımsız olarak icra edebileceklerini ve mesleki unvanlarını tek başlarına kullanabileceklerini vurgulamıştır. Fizyoterapide yüksek lisans ve doktora programlarının, meslekte bilgi ve beceri kazandıran, profesyonel yeterliliği artıran, analitik düşünme yeteneğini geliştiren ve bilimde yeniliklerin takibini sağlayan eğitimler olması gerektiğini bildirmiştir (WCPT, 2016; Physiotherapy-treatment, 2016).

1992'de Southern California Üniversitesi (*University of Southern California*), fizyoterapide ilk kez, mezuniyet sonrası master yapmadan doktora programına doğrudan geçişi başlatmıştır. "*The Doctor of Physical Therapy (DPT)*" olarak adlandırılan bu program, normalde 4 yıllık lisans eğitiminden sonraki basamak olan 1-2 yıllık master eğitimi olmaksızın doktora programına doğrudan geçişi sağlayan bir program olarak hazırlanmıştır. APTA, 2020'den itibaren Amerika'da tüm fizyoterapi okullarında sadece 5 yıllık DPT eğitim programının verileceğini ve 4 yıllık programların tamamen kaldırılacağını bildirmiştir. DPT programında lisans eğitimi 5 yıldır ve öğrenci dış hekimliğinde olduğu gibi mezun olduğunda master yapmadan direkt olarak doktora giriş yapılabilir. 2015 yılından itibaren Amerika'daki tüm okullarda 4 yıllık lisans eğitim programlarının yanısıra, 5 yıllık DPT eğitim programları da vardır (APTA, 2016).

1 Ocak 2006 tarihinden itibaren Norveç'teki "ortopedik manuel fizyoterapistler" de, sağlık sisteminde ilk başvuru mercii olma veya hekim referansı olmaksızın değerlendirme ve tedavi yapabilme konusunda yasal haklarını elde etmişlerdir. Aynı şekilde, Amerika ve İngiltere başta olmak üzere, Hollanda, İsveç, Danimarka gibi bazı Avrupa ülkelerinde de fizyoterapistler için ilk başvuru mercii olma hakkı ile ilgili çalışmalar başlatılmıştır.

"1940-1980 yılları fizyoterapinin hızlı gelişme dönemidir."

Dünya Fizyoterapi Konfederasyonu'nun (*World Confederation of Physical Therapy=WCPT*) Kuruluşu

WCPT kuruluşu ile ilgili ilk çalışmalar İngiltere'de başlatılmıştır. 1948'de İngiltere Fizyoterapistler Derneği'nin Londra'da yapılan ulusal kongresi sonrasında yapılan ilk toplantıda 13 ülke delegesi ile (İngiltere, Batı Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, Danimarka, İsveç, Norveç, Finlandiya, Amerika, Kanada, Avustralya, Güney Afrika) WCPT'nin kurulmasına karar verilmiştir. 1951 yılında da, kurucu 11 üye ülke ile (İngiltere, Amerika, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda, İsveç, Norveç, Finlandiya,

Danimarka, Batı Almanya, Güney Afrika) WCPT resmi olarak kurulmuş ve kurucu başkan Miss Mildred Elson olmuştur.

İlk WCPT kongresi, 1953 yılında Londra'da yapılmıştır. Daha sonra, dünyanın çeşitli ülkelerinde (New York, Paris, Copenhagen, Melbourne, Amsterdam, Montreal, Tel Aviv, Stockholm, Sydney, London, Washington, Yokohama, Barcelona, Vancouver, Amsterdam, Singapur) toplam 16 kongre düzenlenmiştir.

1960 yılında Avrupa'daki tüm ülkelerde fizyoterapinin gelişimini daha yakından takip edebilmek için, WCPT'ye bağlı "Avrupa Fizyoterapi Konfederasyonu" (*European Confederation of Physical Therapy=WCPT-Europe*) kurulmuştur. Daha sonra dünyadaki 5 kıtayı temsil etmek için, WCPT'de bölgesel yapılanmaya geçilmiştir. WCPT-Avrupa, Kuzey Amerika-Caribbean, Asya-Batı Pasifik bölgelerinin ilk toplantısı 1990 yılında yapılmıştır. 1994 yılında WCPT Güney Amerika Bölgesi kurulmuş ve WCPT-Afrika Bölgesinin ilk bölgesel kongresi düzenlenmiştir. Her bölgenin başkanı, bölgesini temsil etmek üzere WCPT yönetim kurulunun doğal üyesi olmuştur.

Günümüzde WCPT, 112 üye ülkede 360.000'den fazla üyesi olan ve fizyoterapistleri uluslararası düzeyde temsil eden büyük bir organizasyon olarak görev yapmaktadır. WCPT halen, Dünya Sağlık Teşkilatı, Birleşmiş Milletler, Uluslararası Yaşlılık Entitüsü, UNICEF gibi uluslararası birçok kurum ve kuruluşlarla ortak projeler yürütmekte ve uluslararası düzeyde fizyoterapistlerin mesleki gelişimini ve tanıtımını artıracak çalışmalara devam etmektedir (WCPT, 2016).

Türkiye'de Fizyoterapistlik Mesleği ve Fizyoterapistler Derneğinin Kuruluşu

Türkiye'de fizyoterapistlik mesleği, ilk kez Hacettepe Üniversitesi'nde başlamıştır. Onursal rektör Prof. Dr. İhsan Doğramacı tarafından Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu'nun 1961 yılında kurulması ile "Fizyoterapistlik mesleği"nin temeli ülkemizde atılmıştır. Bu okul, sonraki 25 yıl boyunca Türkiye'de fizyoterapist yetiştiren tek okul olmuştur. Daha sonra sırasıyla İstanbul Üniversitesi (1986), Dokuz Eylül Üniversitesi (1993), Pamukkale Üniversitesi (1995), Abant İzzet Baysal Üniversitesi (1996), Dumlupınar Üniversitesi (1997) ve Başkent Üniversitesi'nde (1998) açılan fizik tedavi ve rehabilitasyon bölümlerinden birçok fizyoterapist yetişmiştir. Günümüzde özel üniversiteler dahil olmak üzere Türkiye'de toplam 52 üniversitede fizyoterapi okulu ve bu okullardan mezun yaklaşık 7900 civarında fizyoterapist vardır. Türkiye Fizyoterapistler Derneği, 1969 yılında Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Okulu'nda Dr. Fzt. Nihal Şimşek, Dr. Fzt. Cenan Çağlar, Fzt. Tülin Güntel ve Fzt. Aysel Denizli tarafından kurulmuştur. Derneğin ilk amblemi, Fzt. Gülser Aslan, Dr. Fzt. Bilgen Sirmen ve Dr. Fzt. Ergül Deva tarafından oluşturulmuştur. 1973 yılında alınan karar sonucu, derneğin bilimsel yayını olarak Fizyoterapi Rehabilitasyon Dergisi çıkartılmaya başlanmıştır. Türkiye Fizyoterapistler Derneği, dernekte çalışan hoca ve meslektaşların büyük gayretleri ile 1974 yılında WCPT üyeliğine, 1991 yılında da WCPT-Europe üyeliğine kabul edilmiştir.

"Türkiye'de fizyoterapistlik eğitimi ilk kez 1961 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde başlamıştır."

Fizyoterapi ve Rehabilitasyonda Özelleşme Alanlarının Gelişimi

1950'den sonraki 20 yıl içinde, fizyoterapi-rehabilitasyonda özelleşme alanları hızla artmıştır. Bu dönemde, fizyoterapistler arasında ilk özelleşme alanı olan ortopedik rehabilitasyona ek olarak, göğüs fizyoterapisi, kardiyak rehabilitasyon, nörolojik rehabilitasyon, el rehabilitasyonu ve sporda fizyoterapi gibi alanlarda özelleşmeler başlamıştır.

Fizyoterapide ilk özelleşme alanı ortopedik rehabilitasyon olduğu için, 1970 yılında Amsterdam'da 9 ülkenin katılımı ile "Dünya Manuel Terapi Konfederasyonu" (*World Confederation for Manual Therapy*) kurulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde de ilk özelleşme, ortopedi alanında başlamış ve bu alanda özelleşmiş olan fizyoterapistler 1974 yılında Amerikan Fizyoterapistler Derneği'nin "Ortopedi Fizyoterapistleri Bölümü"nü kurmuşlardır. Aynı yıl WCPT, fizyoterapide özelleşme alanlarını temsil eden dünya derneklerinin (subgrup dünya dernekleri) subgrup olarak kabulünü başlatmış ve "Uluslararası Ortopedik Manipulatif Fizyoterapistler Federasyonu"nu (*International Federation of Orthopaedic Manipulative Physical Therapists*) WCPT'ye bağlı bir dünya derneği olarak onaylamıştır. Daha sonra diğer özel ilgi alanlarına yönelik dünya dernekleri de kurulmuş ve WCPT tarafından onaylanmıştır. 2003 yılına kadar WCPT çatısı altındaki fizyoterapideki özelleşme alanlarını gösteren 4 dünya derneği (*International Federation of Orthopaedic Manipulative Physical Therapists, International Private Practitioner Association, International Acupuncture Association of Physical Therapists*) olmuştur. 2003 yılında WCPT tarafından "Uluslararası Yaşlılarla Çalışan Fizyoterapistler Derneği" (*International Association of Physical Therapists Working with Older People*) ve "Uluslararası Spor Fizyoterapistleri Derneği" (*International Federation of Sports Physiotherapists*) onaylanmıştır. 2007 yılında da "Uluslararası Pediatri Fizyoterapistleri Derneği" (*International Organization of Physical Therapists in Pediatrics*) WCPT bünyesine katılmıştır. 2011 yılında 5 dünya derneği daha (*International Neurological Physical Therapists Association, International Confederation of Cardiorespiratory Physical Therapists, International Association of Physical Therapists in Animal Practice, International Organization of Physical Therapists in Mental Health, International Society for Electrophysiological Agent in Physical Therapy*) WCPT çatısı altına girmiştir.

WCPT çatısı altında toplanan ve fizyoterapistlerin özelleşme alanlarını gösteren dünya derneklerinin yapılanması sırasında, Türkiye de aktif olarak rol almıştır. Örneğin Türkiye, Geriatri Fizyoterapistleri Derneği olarak, İngiltere, İrlanda, Almanya, Amerika, Avustralya ile birlikte "Uluslararası Yaşlılarla Çalışan Fizyoterapistler Derneği" (*International Association of Physical Therapists Working with Older People =IPTOP*) kurucu ilk 6 üye ülkesinden birisi olmuştur. Türkiye delegesi de, bu dünya derneğinin yönetim kuruluna seçilmiştir. 2006 yılında, Geriatri Fizyoterapistleri Derneği, Türkiye'de fizyoterapistlerin düzenlediği ilk dünya kongresi olarak, IPTOP'un 3. Dünya Kongresini İstanbul'da yapmış ve bu kongrede WCPT de destekleyen kuruluş olarak yer almıştır. Açılış konuşmasını o dönemin WCPT başkanı Sandra Mercier Moore ve IPTOP başkanı Olwen Finlay'ın yaptığı bu kongreye, 18 farklı ülkeden (Amerika, Brezilya, Avustralya, Japonya, Tayvan, İngiltere, Almanya, Norveç, Hollanda, İsviçre, İtalya, Litvanya, Yunanistan, İran,

Irak, Kuzey Kıbrıs gibi) 350'den fazla katılımcı gelmiş ve yaşlılarla ilgili konular multidisipliner olarak 3 farklı şekilde tartışılmıştır.

"Uluslararası Yaşlılarla Çalışan Fizyoterapistler Derneği'nin (IPTOP) Kanada'da yapılan bir sonraki seçiminde başkanlığa, Türkiye Geriatri Fizyoterapistleri Derneği'nin genel sekreteri (Prof. Dr. Filiz Can) seçilmiş; 2007-2011 yılları arasında, IPTOP başkanı olarak üye olan veya olmayan ülkelerde IPTOP'u tanıtarak, sağlıklı yaşlanma ve geriatrik rehabilitasyon ile ilgili konularda toplantılar yapmış ve fizyoterapistlerin geriatrik rehabilitasyon konusundaki farkındalığını artırmaya çalışmıştır (WCPT, 2016).

"Fizyoterapi-rehabilitasyonda ilk özelleşme alanı olan ortopedik rehabilitasyona ek olarak pek çok alanda özelleşme olmuştur. Gelişim hızlı bir şekilde devam etmektedir."

Sonuç ve Öneriler

Fizyoterapinin tarihçesi ile tarihtede yer alan ve mesleğin gelişiminde etkili olan faktörlerin bilinmesi, mesleğin daha sonraki profesyonel gelişimi için etkili olacaktır. Bunların dışında, tarihçe, fizyoterapistlerin mesleki eğitim prensiplerini tartışmak, klinik veya akademik anlamda yenilikler ortaya koymak ve bunları tarihteye dayalı sağlam temellere oturtmak açısından da önemlidir. Tarihtenin bilinmesi aynı zamanda, mesleği tanıtmak, toplumsal sağlığın korunmasında ve sağlık harcamalarını azaltmada politika yapıcılara fizyoterapinin önemini göstermek ve hastalıkların tedavisindeki mesleki yetkinliği ortaya koymak için yön göstericidir.

Alana Katkı

Tarihçe göz önünde bulundurularak belirlenecek mesleki hedefler ve yapılacak gelecek planlaması, meslektaşlar, araştırmacılar ve öğrenciler için iyi bir rehber vazifesi görebilecektir.

Çıkar Çatışması

Bu makalede herhangi bir nakdi/aynı yardım alınmamıştır. Herhangi bir kişi ve/veya kurum ile ilgili çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

- American Physical Therapy Association (APTA). *History of Physical Therapy*. Retrieved September 2, 2016, from www.apta.org/History
- Bakewell, S. (1997). Illustrations from the Wellcome Institute Library: Medical gymnastics and the Cyriax collection. *Medical history*, 41(04), 487-495.
- Bialosky, J.E., Simon, C.B., Bishop, M.D., & George, S.Z. (2012). Basis for spinal manipulative therapy: A physical therapist perspective. *Journal of Electromyography and Kinesiology*, 22(5), 643-647.
- Chartered Society of Physiotherapy. *History of the chartered society of physiotherapy* Retrieved May 29, 2008, from <http://www.csp.org.uk/about-csp/history/csp-history>.
- Eugene Physical Therapy. History of physical therapy. Retrieved July 8, 2016, from www.eugenept.com/history.html.
- Knox, B. (2008). *History of the school of physiotherapy*. School of physiotherapy centre for physiotherapy research. Retrieved from <http://physio.otago.ac.nz/about/history>.
- MacDonald, C. (2013). *Recognizing 200 Years of International OMT Practice*. AAOMPT Annual Conference.
- McKenzie, R.A. (1990). *The cervical and thoracic spine: Mechanical diagnosis and therapy*. Waikanae, New Zealand: Spinal Publications.

- McKenzie, R. (2002). Patient heal thyself. *Worldwide Spine Rehabilitation*, 2(1), 16-20.
- Moffat, M. (1996). Three quarters of a century of healing the generations. *Physical therapy*, 76(11), 1242-1252.
- Physiotherapy-treatment. (n.d.) *History of physical therapy*. Retrieved July 8, 2016, from <http://www.physiotherapy-treatment.com/history-of-physical-therapy.html>.
- Reed College. *Mission and history*. About Reed. Reed College. Retrieved May 29, 2008, from https://www.reed.edu/about_reed/history.html.
- Washington University School of Medicine, St. Louis, Missouri, Bernard Becker Medical Library. *Women in health sciences, health professions, development of the field of physical therapy*. Retrieved 8 August, 2016, from <http://beckerexhibits.wustl.edu/mowihsp/health/PTdevel.htm>
- Wharton, M. A. (1991). Health care systems I. Slippery Rock University.
- World Confederation of Physical Therapy (WCPT). *Professional issues*. Retrieved July 8, 2016, from www.wcpt.org